

Kazatel: Josef Hurta**Písne:** 634, 717, 685, 401**Čtení:** Lv 19, 9 – 18

Text: L 10, 25 – 37 *Tu vystoupil jeden zákoník a zkoušel ho: "Mistře, co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?" Ježíš mu odpověděl: "Co je psáno v Zákoně? Jak to tam čteš?" On mu řekl: "Miluj Hospodina, Boha svého, z celého svého srdce, celou svou duší, celou svou silou a celou svou myslí" a miluj svého bližního jako sám sebe.'" Ježíš mu řekl: "Správně jsi odpověděl. To čin a budeš živ." Zákoník se však chtěl ospravedlnit a proto Ježíšovi řekl: "A kdo je můj bližní?" Ježíš mu odpověděl: "Jeden člověk šel z Jeruzaléma do Jericha a padl do rukou lupičů; ti jej obrali, zbili a nechali tam ležet polomrtvého. Náhodou šel tou cestou kněz, ale když ho uviděl, vyhnul se mu. A stejně se mu vyhnul i levita, když přišel k tomu místu a uviděl ho. Ale když jeden Samařan na své cestě přišel k tomu místu a uviděl ho, byl hnut soucitem; přistoupil k němu, ošetřil jeho rány olejem a vínem, obvázal mu je, posadil jej na svého mezečka, zavezl do hostince a tam se o něj staral. Druhého dne dal hostinskému dva denáry a řekl: 'Postarej se o něj, a bude-li tě to stát víc, já ti to zaplatím, až se budu vracet.' Kdo z těch tří, myslíš, byl bližním tomu, který upadl mezi lupiče?" Zákoník odpověděl: "Ten, který prokázal milosrdenství." Ježíš mu řekl: "Jdi a jednej také tak."*

Co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě? Tuto otázku jsem si kladl už jako dítě, a to kvůli panickému strachu ze smrti, tedy ze strachu o sebe samého. To byla také moje prvotní motivace k víře. Ale ta otázka je mnohem širší a není čistě náboženská. Je to otázka po smyslu a naplnění života. Jak žít, abych si vydobyl takřkajíc věčnou slávu. Aby můj život nebyl zbytečný, pomíjivý, marný, ale zůstalo z něj něco věčného. Aby můj život byl náležitě oceněn a pozitivně ohodnocen. Abych si sám sebe mohl vážít a mohl se druhým podívat zpřímá do očí. Co mám pro to udělat? ptá se zákoník Ježíše.

Zákoník už z povahy svého povolání uvažuje především v rámci předpisů a paragrafů. Tak uvažují i mnozí dnešní zákonodárci. Nikoliv z hlediska toho, co je mravné a nemravné, správné či špatné, nýbrž čím ještě neporušují zákon a co už je proti zákonu nebo ústavě. Jakoby zákon stál nad morálkou. Ale budiž. Ježíš dostává otázku od zákoníka, a tak mu odpovídá odkazem na zákon. To je totiž instance, která má u zákoníka váhu. Co je psáno v zákoně? Jak to tam čteš?

A najednou vidíme, že zákoník moc dobře ví, co má dělat. Ocituje správné paragrafy o milování Hospodina a milování bližního. Jenže to on sám právě slyšet nechtěl. Právnícké umění je právě v tom, jak mezi paragrafy kličkovat, aby se vlk nažral a koza zůstala celá. Jak nemuset dělat to, co zákon přikazuje, a přesto nebýt obviněn z jeho porušování. Nebo jak využít zákon jako zbraň proti svému bližnímu.

Problém je, že v zákoně stojí, abych své bližní miloval. To přece nemůže být myšleno tak, že mám milovat všechny. A tak zákoník bazíruje na termínu „bližní“, aby mohl z tohoto pojmu vyjmout kategorii lidí, kteří nejsou hodni jeho lásky. Jestliže máme bližní milovat, a zákon to výslovně požaduje, a já někoho milovat nechci, pak je potřeba zpochybnit jasný význam slova „bližní“. To je běžný právnícký přístup. Nechá se i Ježíš vtáhnout do polemiky o specifikaci významu právníckých termínů? Co Ježíš odpoví?

V té chvíli Ježíš opouští obecnou rovinu plané diskuse a nabízí právníkovi debatu nad konkrétní kauzou. „Jeden člověk byl na cestě z Jeruzaléma do Jericha přepaden lupiči. Obrali ho, zbili, nechali ho tam ležet polomrtvého a odešli.“ Nemusel to být vymyšlený příběh. Takových událostí jsme svědky neustále.

Co se tu vlastně stalo? Došlo k přepadení, k násilí, ke krádeži, k ublížení na zdraví. To je třeba jasně říci. Ale někdo teď může začít spekulovat: A co když si to ta oběť zavinila sama? Co když lupiče vyprovokovala? Co když to je výsledek nějakého jejich vzájemného sporu, na kterém mají vinu obě strany? Kněz, který prochází kolem může dokonce argumentovat teologicky, že na toho chudáka jistě dopadl nějaký Boží trest. Nebo si může říci, že jako kněz má vznešenější poslání než se zdržovat s nějakým ubožákem. A že v chrámu na kněze čekají stovky lidí a on kvůli nim nemůže dát přednost jednomu zbitému u cesty. Stejně tak asi uvažoval levita, což byl takový chámový kostelník. U obou je tu navíc zdůrazněno, že vůči tomu zraněnému nebyli slepí. Oni jasně viděli, co se mu stalo. Ale odmítli mu pomoci. Mohli se jistě právnícky ospravedlnovat tím, že je ten člověk pro ně cizí a že to tedy není žádný bližní, jak stanovuje zákon. A proto se mu vyhnuli. Tím se vyhnuli i požadavku zákona o milování bližního. Nebyli to bližní, nemusí jej milovat ani mu pomáhat. Tak by se dalo jejich jednání podle zákona ospravedlnit.

Ale než se dostaneme k milosrdnému Samařanu, projdeme kolem přepadeného i my. Jak my se k tomu postavíme, když vidíme, že byl někdo přepaden? Cizí člověk, cizí žena v parku, cizí národ, cizí stát? Nemohl se ten přepadený s lupiči třeba nějak dohodnout? Nebo dokonce toho přepadeného obviníme, že těm lupičům dosud neodpustil? Budeme mu vyčítat, že se násilníkovi bránil, nebo že před ním prchá do bezpečí? Budeme hájit někoho, kdo nám dejme tomu znásilnil dceru? Budeme tolerantní ke zlu, které někdo páchá na našich bližních? Chceme stále ještě nějak omlouvat toho kněze či levitu? Je omluvitelné, že se vedoucí představitelé společnosti, kněží a jejich pomocníci levitě vyhýbají odpovědnosti za pomoc tomu, kdo byl evidentně přepaden? A kde na té cestě jsme my? Přidáme se ke knězi a levitovi nebo půjdeme se Samařanem pomáhat zraněným?

O Samařanovi čteme, že šel svou cestou. Byla to jeho cesta, jeho cesta životem, na které se mu ocitl ten přepadený. A v té chvíli se stalo něco, co toho polopohanského Samařana odlišuje od těch dvou předchozích pravověrných věřících. Čteme, že byl pohnut soucitem. Řeklo by se obyčejný lidský soucit. Taková ta tichá emoce, která vás někde uvnitř sevře. Jak je možné, že takovou přirozenou lidskou emoci projeví jen jeden ze tří? Jak to, že většině soucit schází? Kde se bere v lidech ta bezcitnost? Vždyť kdyby se jednalo o jejich dítě, jistě by bezcitní nezůstali. Ale jakmile je to nějaký cizí u kraje cesty, tak už to není bližní? Proč vůbec třídit lidi na bližní a nebližní? Člověk je jen jeden, resp. každý z nás je člověk.

Tak přemýšlel Samařan, který se právem mohl cítit jako ten opovrhovaný, zamindrákovaný a ukřivděný polopohan, s kterým se židé nestýkají. On sám by měl největší důvod neposkytnout pomoc, když jemu samému nikdo v životě nepomáhá. Ale právě tento muž byl pohnut soucitem a neznámého přepadeného se ujal. Poskytnul mu prvotní ošetření a použil zdravotnický materiál, který měl zrovna u sebe bez ohledu na to, jestli ho sám potřebuje nebo ne. Toho zraněného posadil na svého mezka a sám šel pěšky. Zavezl jej do hostince a tam se o něj staral. Všimněte si, stále je na své cestě a tu nenadálou příhodu s pomocí zraněnému prostě do své cesty zahrnul. Stala se součástí jeho životního příběhu. Člověka, kterého do té doby vůbec neznal zahrnul svou péčí, a poté mu zaplatil i pobyt v hostinci a vůbec ho nenapadlo počítat, jestli se mu to vyplatí nebo jestli mu to někdy ten zachráněný splatí. Naopak, bude-li to stát víc, byl ochoten na tu potřebnou pomoc i doplatit.

V této chvíli Ježíš skončil své vyprávění a obrátil se znovu na zákoníka s otázkou: „Kdo z těch tří, myslíš, byl bližním tomu, který upadl mezi lupiče?“ Zákoník se musel v té chvíli zaradovat. Teď si Ježíš naběhl. Protože já mu teď odpovím, že podle toho příběhu je bližním jen ten, kdo mi pomáhá, kdo se ke mně zachová hezky, kdo má o mě zájem a kdo se o mě postará. Jako ten Samařan. Ano, je to sice polopohan, ale pomohl druhému, tak ho klidně zařadím mezi bližní. Teď jsem Ježíše dostal, kde jsem ho chtěl mít. Teď je jasné, že bližním je mi ten, kdo mi nějak pomůže a koho tím pádem mohu i milovat. A ty ostatní mohu s klidnou myslí ignorovat. A zákoník už si mnul ruce.

Ovšem Ježíš najednou zcela nečekaně celý pojem bližního obrátil naruby. „Jdi a jednej také tak.“ Staň se bližním. Jestliže sis sám definoval bližního, jako toho, kdo druhým pomáhá, tak takovým bližním jsi právě ty. A kohokoliv v životě potkáš, v každé chvíli a v každé situaci, vždycky u toho budeš ty jako ten bližní, tedy jako ten, kdo pomáhá. Koneckonců, řekl sis o to sám.

Modlitba: *Kriste Ježíši, ty ses zastával lidí utiskovaných a nás vyzýváš, abychom jednali stejně. Kéž nebudeme výmluvy, ale jsme pohnuti soucitem k činům lásky a milosrdenství. Vždyť dobře víme, co jsi vykonal ty pro nás, a tak to i společně vyznáváme.*

Přímlovná modlitba: *Pane náš, vyslyš naše prosby, které k tobě voláme jako jednotlivci i jako shromážděná církev. Ty vidíš, ty si všímáš, jak mnoho lidí trpí násilím a jsou denně v ohrožení života. Máme blavně na mysli naše přátele na Ukrajině, bratry a sestry, které ani neznáme, ale o nichž víme, že se musí vypořádávat s traumaty, která jim působí válka. Prosíme i za ty, kteří se setkávají s nenávistí nepřátel nejen ve své zemi, ale i tam, kam se přišli ukrýt. Prosíme za naše dobrovolníky, kteří se snaží být těmto lidem bližními. Kéž i my jsme nablízku těm, kdo potřebují pomoc. Prosíme, dávej rozumnost a odvahu státníkům, aby se nebáli zastávat se utiskovaných. Pane náš, máme také na mysli lidi, kteří se stali obětí kriminálních činů, modlíme se za ty, kterým někdo zničil život, připravil je o důstojnost a vůli k životu. Prosíme za pomoc pro oběti domácího násilí, sexuálního zneužívání, za ochranu pro týrané nebo opuštěné děti. Pane, odpusť nám naši lhostejnost a toleranci ke každé formě zla. Odpusť nám, když se podílíme na zlu tím, že mu nebráníme. Lidem kolem nás mnohokrát dlužíme laskavé slovo, slovo povzbuzení a útěchy. Prosíme, utvrzuj nás ve vědomí sounáležitosti abychom jeden na druhého mysleli, pamatovali na potřeby druhých a zříkali se svého sobectví. Vždyť všichni jsme jeden jako druhý Božím stvořením a patříme k sobě.*